

МОВНЕ ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ В ПРОЄКЦІЯХ
ОНЛАЙНОВОГО МЕДІАПРОСТОРУ ЗАКАРПАТТЯ

Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія.

Випуск 2 (42)

УДК 81'272(477)+342.725:004.77

DOI:10.24144/2663-6840/2019.2(42).118–129.

Шумицька Галина, Путрашик Василь. Мовне законодавство України в проєкціях онлайн-медіапростору Закарпаття; кількість бібліографічних джерел – 43; мова українська.

Анотація. Стаття присвячена огляду важливих мовнополітичних подій в Україні за період «весна-літо 2019 року», серед яких й ухвалення довгоочікуваного закону «Про забезпечення функціонування української мови як державної». Йдеться також про реакцію на ці події всередині країни та за її межами, зокрема в Росії й Угорщині. Предметом аналізу став контент найбільш відвідуваних новинних сайтів Закарпаття («Uzhgorod.net.ua», «Закарпаття онлайн», «Mukachevo.net», «Перший кабельний», «PMG.ua», «Голос Карпат» та ін.) за цей період з метою виявлення публікацій вказаної тематики та дослідження їх змісту. Так, пильну увагу до мовнополітичної проблематики виявляє сайт Медіацентру УжНУ, що є складником вебпорталу Ужгородського національного університету: у його структурі є окремий розділ під назвою «Мовні справи» з публікаціями широкого тематичного і проблемного спектру. Матеріали цього ресурсу, а також сайту МОНУ активно републікує «Освітній портал Закарпаття», значно розширюючи аудиторію читачів, у тому числі й за межі області, адже вебресурс входить до джерел наповнення новинної стрічки «UKR.NETy». Найвідвідуваніші новинні ресурси області «Закарпаття онлайн», «Mukachevo.net», «Uzhgorod.net.ua» також демонструють проукраїнський вектор у висвітленні мовної проблематики, переважно перепублікуючи короткі замітки про найголовніші навколомовні події з інших інформаційних ресурсів зі внутрішніми перехресними гіперпосиланнями на матеріали подібної тематики. І хоч на інших аналізованих сайтах виявлена низка публікацій відчужено проросійського чи проугорського спрямування в аналізованому аспекті, втішає те, що аудиторія вебресурсів, які стоять на твердих державницьких позиціях у мовному питанні, набагато численніша, а це дає підстави сподіватися на зміцнення націєцентричної свідомості більшої частини українського соціуму на Закарпатті.

Ключові слова: мовна політика, мовна ситуація, мовне законодавство, державна мова, Інтернет-ресурси Закарпаття, медіапростір, мовні та політичні події.

Стаття є продовженням аналізу реакції закарпатських новинних медіа, зокрема онлайн-новин, на важливі мовнополітичні події в Україні – проміжкові результати репрезентовані в наукових розвідках, які охоплюють період від часу ухвалення закону «Про освіту» (вересень 2017 р.) до прийняття проєкту закону «Про забезпечення функціонування української мови як державної» (жовтень 2018 р.) [Шумицька 2017; Шумицька 2017а; Шумицька 2018].

Постановка проблеми. Весна й літо 2019 року, позначені в Україні передусім виборами Президента й нового складу парламенту, стали багатими й на події мовнополітичного характеру. Так, 13 березня Кабмін схвалив проєкт закону «Про повну загальну середню освіту», в якому закладені три моделі впровадження мовної статті закону «Про освіту» з урахуванням висновків Венеціанської комісії, зважаючи на три критерії: вразливість мови; мовне середовище, у якому проживає меншина; мовна група, до якої належить відповідна мова [Проєкт 2019].

У наказі № 399 від 27 березня Міністерство освіти й науки затвердило дорожню карту імплементації мовної статті закону «Про освіту» на 2019–2023 роки [Про затвердження 2019], що передбачає створення державних стандартів вивчення української мови в школі як рідної та для національних меншин; проведення ЗНО з української із завданнями, складеними відповідно до стандарту для учнів з національних меншин; створення нормативно-пра-

вової бази для розробки двомовних підручників, мобільного додатка для перекладу термінології з української на мови національних меншин та навпаки, розроблення онлайн-курсу з вивчення української мови, інтерактивних підручників з української мови як державної для 5–9 класів тощо.

У березні стартував проєкт «БомбезНО», спільно започаткований МОН України, Освіторією та GoGlobal за сприяння Фінського проєкту підтримки шкільної реформи в Україні: у школах Закарпатської та Чернівецької областей розпочали роботу пришкільні табори з експрес-підготовки до ЗНО з української мови і літератури для випускників шкіл з угорською та румунською мовами навчання [Бомбезно 2019].

25 квітня народні депутати України ухвалили закон № 5670-д «Про забезпечення функціонування української мови як державної» [Закон України 2019]. Директор Інституту української мови НАНУ професор Павло Гриценко наголосив на історичності цього рішення, заявивши: «Ми будемо своєю державою і за своїми законами, тож після прийняття мовного закону на Україну чекає благодать... Це відкриття нової сторінки. Ми не дозволимо, щоб в Україні було угорськомовне гетто» [Після прийняття 2019]. Професор відреагував на дуже активне й емоційне сприйняття Угорщиною української внутрішньополітичної події. На прикладі тільки наявності 5 угорськомовних закладів вищої освіти на Закарпатті та їх фінансування Угорщиною Павло

Гриценко говорить про цілеспрямоване втручання сусідньої держави у внутрішні справи України. Адже напередодні парламентських виборів в Україні ЗМІ саме публікували інформацію про фінансування угорських закарпатців та безпосередньо Товариства угорської культури Закарпаття (КМКСЗ): так, у «період з 2011 по 2018 роки Фондом ім. Бетлена Габора закарпатських угорців було профінансовано на понад 55 млн доларів. <...> Найбільше з них, понад 27 млн доларів, було перераховано на Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II (м. Берегово). Оразу за ним понад 5 млн доларів США було перераховано Товариству угорської культури Закарпаття (КМКСЗ), очільник якого – чинний нардеп Василь Брензович, котрий, до речі, є також головою кураторіуму ЗУІ ім. Ференца Ракоці II» [Угорське 2019].

Павло Гриценко доволі однозначно висловився щодо мотивів Угорщини: «...міністр закордонних справ <...> Угорщини висловив занепокоєння, і вони вже давно висловлюють занепокоєння, щоб було так, як вони хочуть. А так не буде, тому що це наша держава. І ми не дозволимо на майбутнє, щоби в Україні було угорськомовне гетто. Коли діти, випускники шкіл, фактично готуються, щоб їх спровадили в Угорщину, бо вони не можуть бути соціалізовані тут, в Україні. Тому що їм не дали освіти українською мовою. У них вкрали українську мову. І це було методично, за це платили гроші Угорщина. Малюсінська область, Закарпатська, має 5 угорськомовних університетів, фінансованих Угорщиною. Хіба це не є підготовка до тотальної сепарації? Куди дивився Москаль? (Г. Г. Москаль – тодішній губернатор Закарпатської обл. – Авт.)» [Після прийняття 2019].

В Україні ухвалення в цілому Закону «Про забезпечення функціонування української мови як державної» теж однозначно сприйнято не було. Чотири проекти постанов про скасування рішення парламенту були подані представниками «Опозиційного блоку» Вадимом Новинським, Олександром Вілкулом, Нестором Шуфричем, Олександром Долженковим та іншими. Переважно скаржилися, що ухвалений документ нібито порушує Конституцію в частині використання російської та інших мов, заявляли про фактичність кнопочаства під час голосування, загрозу «інквізиції», обіцяли скасувати документ через Конституційний Суд тощо, які Верховна Рада значною більшістю голосів відхилила 14 травня. Того ж дня закон підписав спікер Андрій Парубій, а чинний тоді президент Петро Порошенко зробив це 15 травня [Рада 2019].

У газеті «Голос України» текст документа опублікували 16 травня. Переважна частина його норм набула чинності за два місяці – тобто 16 липня. Водночас 21 червня депутати з фракції «Опозиційний блок» передали до Конституційного Суду подання про визнання мовного закону таким, що суперечить Конституції.

Не лишилася байдужою до появи такого важливого для України документа й Росія: відразу в травні делегація РФ намагалася скликати засідання Радбезу ООН для обговорення Закону України

«Про забезпечення функціонування української мови як державної», однак тоді його заблокували партнери України, пославшись на маніпулятивну мету. 16 липня, коли Закон набув чинності, Росії вдалося досягти мети. Постійний представник України при ООН Володимир Єльченко заявив, що сам факт прагнення Москви обговорити «мовне питання» на Радбезі ООН за п'ять днів до парламентських виборів в Україні є втручанням у виборчий процес і частиною гібридної війни. У Росії, яка сторіччями піддавала українську мову репресіям, нині, попри наявність в РФ близько трьох мільйонів українців, немає жодної української школи. В окупованому Криму Росія закрила всі українські школи і половину кримськотатарських [Мовний 2019]. Тодішній заступник керівника Офісу Президента, нині міністр закордонних справ Вадим Пристайко на брифінгу теж заявив, що питання забезпечення функціонування державної мови в Україні є предметом внутрішньої дискусії в країні, а не Росії в Радбезі ООН [Пристайко 2019].

Перебіг засідання показав, що більшість держав теж не бачила потреби у скликанні Радбезу ООН щодо українського «мовного закону», але його проведення дозволило нагадати світові про справжні загрози міжнародному миру та безпеці в Україні й показати, що проблема насправді полягає в Росії. Про це, зокрема, сказав заступник постійного представника Великої Британії при ООН Джонатан Аллен, а постійний представник Франції при ООН Ніколя де Рів'єр заявив, що війна в Україні забрала вже понад 13 тисяч життів, і це жодним чином не пов'язано із законом про українську мову, котрий ніяк не стосується міжнародного миру та безпеки, і лише українці повинні вирішувати, які мовні політики впроваджувати. Разом з тим в ООН сподіваються, що Україна ухвалить закон про захист національних меншин, як це й було передбачено, – про це заявила у вступному слові до Радбезу ООН заступниця генсека ООН з політичних питань Розмарі Дікарло [Радбез 2019].

Перший заступник Голови ВР Ірина Геращенко 16 липня, у день ухвалення Верховною Радою (1990 р.) Декларації про державний суверенітет України, закликала всіх активних громадян взяти участь у Всеукраїнській акції на підтримку державної мови у 20 містах України з нагоди набрання чинності «мовного закону» [Геращенко 2019].

Однією з учасниць акції у Львові стала докторка філологічних наук, професорка Ірина Фаріон, яка дуже критично оцінює ухвалену редакцію документа, називаючи його «квазі-законом», «фантомом», характеризуючи як «нікчемний». До головних зауважень науковиці належать такі: «відповідно до нього, депутати Верховної Ради можуть не говорити українською мовою, у школи заводяться мови нацменшин, у науку – мови ЄС і англійська мова, заводиться також поняття «мова, прийнятна для сторін» у правоохоронних органах, суді, охороні здоров'я, системі прав споживача, <...> квоти на українську пісню становлять 30 відсотків, <...> журналіст має говорити українською мовою, а всі

інші – будь-якою». На думку мовознавиці, це закон, який вбиває і знищує статус державної мови, це грандіозна маніпуляція, грандіозна декорація, це утвердження ліберально-гібридної, або постколоніальної моделі [Квазі-мовний 2019].

В Ужгороді учасник Усеукраїнської акції «Мова об'єднує», організованої Рухом добровольців «Простір свободи», письменник, нині головний спеціаліст Головного управління з питань мовної політики Міністерства культури України Віктор Коврей, етнічний угорець, котрий брав участь у розробці закону, завважив: більш виваженого і толерантного до нацменшин закону годі знайти [Ужгород 2019].

Мета статті. З'ясування того, як регіональні медіа реагували на ці та інші важливі мовнополітичні події, – у нашому дослідженні.

Виклад матеріалу. За джерела емпіричного матеріалу беремо публікації найбільш відвідуваних новинних сайтів Закарпаття, більшу частину з яких тільки умовно можна назвати самостійними ЗМІ, оскільки вони майже не мають власного медіапродукту, часто не вказують джерел републікованих матеріалів та й у принципі будь-якої інформації, яку бере з них споживач, а також не є прозорими щодо функціонування: на сайтах немає редакційних контактних даних (номерів телефонів, адрес електронних і поштових скриньок), ПІБ редактора, ідентифікації власника – фізичної чи юридичної особи тощо. Так, фахівці Інституту масової інформації (ІМІ) у вересні 2018 року промоніторили 10 інформаційних вебсайтів регіону і зробили такі висновки: «Не знати, хто є власником інформаційного сайту; не бачити, хто його редагує і, відповідно, відповідає за контент – такі тенденції зафіксовані в закарпатському сегменті електронних ЗМІ. ... Сайти, які де-факто виконують функцію електронних газет, можна зарахувати до повноцінних ЗМІ, хоча далеко не всі із них є такими де-юре. Разом з тим споживач інформації має знати, хто є власником сайту і хто є його редактором. В іншому випадку у читача може виникнути питання до достовірності контенту, а сам веб-ресурс може бути у певний момент використаний як «зливний бачок» для розповсюдження сумнівної інформації» [Закарпатські онлайн-ЗМІ 2018].

Щодо достовірності опублікованої на них інформації, то за результатами моніторингу п'яти онлайн-ресурсів Закарпатської області («Мукачево.net», «Закарпаття-онлайн», «KarpatNews», «Голос Карпат» та «Перший Кабельний» – перші два ресурси є одними з найдавніших медіапроектів області і доволі впізнаваними серед аудиторії, усі п'ять сайтів є лідерами за відвідуваністю за версією лічильника ресурсу bigmir.net.): «Новини з посиланням на сумнівні джерела в різній кількості зафіксовані в усіх п'яти медіа. Тонка, але дуже важлива деталь: не факт, що ці джерела є точно сумнівними (а отже – і новини недостовірними), але такі джерела можуть видатися сумнівними для читача... Від 10 до 30 новин зі ста – стільки у стрічці новин кожного сайту зустрілося повідомлень, де не вказано джерел інформації. Для людини із журналістського серед-

овища зрозуміло, що абсолютна більшість із таких новин є повідомленнями від прес-служб. Але це не означає, що це «само по собі зрозуміло» читачам і джерело не треба вказувати. <...> Верифікувати джерела і чітко вказувати, звідки взята інформація, – це для закарпатських онлайн-медіа зайвим не стане. Адже читач (глядач/слухач) має достеменно знати, хто розповсюджує інформацію» [Стрічка 2018].

Сайт Медіацентру УжНУ, що є складником вебпорталу Ужгородського національного університету, будучи корпоративним інформресурсом, вирізняється передусім майже винятково оригінальним контентом, тож є одним із джерел інформації для популярних новинних сайтів краю. Пильну увагу до мовнополітичної проблематики сайт Медіацентру засвідчує, зокрема, відкриттям окремого розділу під назвою «Мовні справи». Представлені там публікації характеризуються широким тематичним і проблемним спектром. Читача інформують про мовнополітичні події загальнодержавного значення (ухвалення, підписання Закону «Про забезпечення функціонування української мови як державної» та набуття ним чинності; затвердження нового Українського правопису) [Мовні 2018–2019], регіональні мовнополітичні виклики та участь представників Ужгородського університету в активному пошуку шляхів реагування, в обговоренні й розв'язанні складних питань міжетнічного діалогу; поширенні досвіду інших країн, зокрема Балтії, щодо захисту національних державних мов, імплементації мовного законодавства тощо. Так, заслуговує на увагу матеріал про презентацію «Через діалог до взаєморозуміння в мультилінгвальному просторі: регіональна рецепція мовних новацій в освітній сфері», в якому узагальнено результати діяльності науковців УжНУ, передусім філфаку, стосовно налагодження міжетнічного діалогу, пов'язаного з мовною ситуацією, що останніми роками склалася в Україні. Авторка статті Мирослава Гараздій доходить висновку: «Видання, оперуючи фактами, показує ту тонку межу, на якій часто спекулюють. Наведені позиції чиновників, освітян, учнів та їх батьків, студентів, представників національно-культурних товариств, політичних партій, роботодавців, результати інтерв'ювання, анкетування, аналіз навчальних досягнень під час ЗНО – усе це демонструє: діалог є, і він обов'язково дасть плоди у вигляді конструктиву» [Гараздій 2019].

Матеріали Медіацентру УжНУ, сайту МОНУ мовнополітичного характеру активно републікує «Освітній портал Закарпаття» [Освітній 2019], значно розширюючи аудиторію читачів, у тому числі й за межі області, адже вебресурс входить до джерел наповнення новинної стрічки «UKR.NETу».

Розлогі публікації, присвячені мовній ситуації на Закарпатті, зокрема в системі шкільної освіти, трапляються на сайті «Uzhhorod.net.ua». Всі вони є передруками з інших джерел, однак за використаними заголовками й самим контентом можна простежити чітку державницьку позицію редакції медіа, що максимально вибудована на принципах толерантності й неупередженості.

Так, у серпні 2019 року тут опублікований великий обсягом матеріал, підготовлений ГО «Інститут Центральноєвропейської Стратегії» у рамках грантового проекту за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (USAID), джерелом якого є сайт «Varosh», з назвою «Коли рідна мова не українська: як на Закарпатті навчаються угорською, словацькою та румунською мовами» [Коли рідна мова 2019]. Матеріал яскраво й багато ілюстрований, побудований на реальному фактажі, бесідах з керівниками шкіл та батьками чи дітьми, які, однак, продовжують висловлювати стереотипні думки, що часто не відповідають дійсності. Це може свідчити або про вплив добре прищеплених маніпулятивних технологій, або про слабку комунікацію між учасниками освітнього процесу, або й про одне та інше одночасно. До прикладу, директор однієї зі шкіл висловлює часто повторювану в подібних ситуаціях думку: «Однією з причин навчання у закордонних вишах великої кількості етнічних угорців є доволі слабе володіння українською мовою. Під час одного з візитів на Закарпаття міністр освіти і науки Лілія Гриневич зауважила, що у 2018 році понад 70 % випускників – представників нацменшин – не склали ЗНО з української мови. При цьому часто вони успішні в інших дисциплінах» [там само]. Разом з тим у недавно презентованій монографії Галини Шумицької «Через діалог до взаєморозуміння в мультилінгвальному просторі: регіональна рецепція мовних новацій в освітній сфері» [Шумицька 2019], крім іншого, проаналізовано й результати ЗНО за 2017–2018 рр., які є у відкритому доступі на порталі Українського центру оцінювання якості освіти. Статистика свідчить, що закарпатські школярі (особливо ті, хто навчається в школах, де викладання – мовами національних меншин), які показують на тестуванні найнижчі в Україні результати, нерідко мають невисокі показники не лише з української мови і літератури, а й з інших предметів, зокрема й коли складають їх рідною для них угорською чи румунською мовами. Виходить, що корінь проблеми, яку зазвичай шукають у мовному питанні, далеко не тільки в державній мові, бо під час навчання і складання багатьох дисциплін саме українською спостерігаються кращі результати.

Для поліпшення ситуації педагоги висловлюють пропозицію: «потрібно зробити в УжНУ окрему підгрупу на відділенні української мови і літератури для випускників румунських і угорських шкіл. Вони повинні мати двомовну підготовку. Друга проблема – на українську мову вступають в основному україномовні діти. А ЗНО вони складають однаково з нашими. Відповідно вони мають більше шансів на вступ, ніж етнічні угорці. Потрібно для них також знизити вже вступний прохідний поріг до вишу або на пільговій основі набирати випускників таких шкіл. Тоді через 5–6 років я буду мати кадри». І це тоді, коли це питання в Ужгородському національному університеті вирішено ще два роки тому [На філфаку 2018], тож директор уже мав би провадити профорієнтаційну роботу серед своїх школярів, а за допомогою магістрантів УжНУ успішно вирішувати наболілі кадрові питання.

Стосовно ж того, що питання складності складання ЗНО учнями зі шкіл з мовами навчання національних меншин, які не входять до слов'янської групи мов, вирішено у 2019 році через зниження до 14 тестових балів прохідного порогу, у той час як для решти учнів вітчизняних шкіл він становив 23, – то ми погоджуємося з думкою пані Гриневич, що «це адаптивний крок і не вирішує головної проблеми в цілому – випускники українських шкіл не говорять державною мовою. І це великий виклик». Тож думка пана Йосипа Кантора про значно покращені завдяки цьому показники успішності, на наш погляд, засвідчують вболівання радше про формальний, але аж ніяк не змістовий бік справи.

Варто зауважити, що матеріал подібної тематики з'явився на сайті «Uzhgorod.net.ua» й у вересні 2017 року, гарячий період на Закарпатті, коли Президент підписав новий закон «Про освіту», ст. 7 якого викликала чимало і внутрішньо-, і зовнішньополітичних реакцій. Ідеться про републікацію із сайту «Zbruc» під назвою «Освіта для нацменшин Закарпаття змінюється: «синьо-жовтого» – тобто українського – має ставати більше [Мартинів 2017]. Наведений там коментар активіста із Закарпаття Святослава Бабілі актуальний значною мірою й нині: «Звичайно, можна відкривати чергові факультети з угорською мовою навчання, але наскільки це ефективно? В Ужгородському національному університеті є факультет (нині навчально-науковий інститут. – Авт.), де навчаються угорською мовою. Але основне питання тоді: для чого ми готуємо цих випускників? Працювати в Україні їм не вдасться, бо вони не знають термінології та української мови. В Україні є 150 тисяч угорців. Часто вони навіть не можуть порозумітись зі своїми співвітчизниками. За них спілкуються голови організацій, уряди інших держав тощо. Переконаний, що українці мали би самі між собою розумітись. У мене питання: чому український угорець не може стати Президентом України? Зараз у дітей забирають таку можливість» [там само].

Привертає увагу і матеріал 2016 року «Мовна ситуація Закарпаття: дослідження застосування у всіх сферах життя» [Мовна 2016] з покликанням на Рух добровольців «Простір свободи» [Становище 2016], що базується на аналізі даних державної статистики, соціології, а також моніторингових досліджень, виконаних волонтерами в усіх регіонах України, які на той час висновкують про загрозу мовній ідентичності українців і національній безпеці держави.

Ці та інші матеріали мовнополітичного спрямування, перепубліковані у тому числі й із сайту Медіацентру УжНУ, засвідчують як мінімум небайдуже ставлення редакції сайту «Uzhgorod.net.ua» до важливих суспільно-політичних питань в Україні.

Найвідвідуваніші новинні ресурси області «Закарпаття онлайн» та «Mukachevo.net», які зазвичай дотримуються твердої державницької політики у висвітленні мовної проблематики, про що ми писали раніше [Шумицька 2017a], публікують переважно короткі інформаційні матеріали про всі

основні події навколо мовного питання, які часто вміщують перехресні гіперлінки з іншими матеріалами подібної тематики і переважно є репостами зі сторонніх ресурсів.

Привертає увагу публікація «Закарпаття онлайн» про регіональну подію: наприкінці травня 2019 року депутати обласної ради ухвалили звернення до Президента Володимира Зеленського щодо можливості направлення Закону «Про забезпечення функціонування української мови як державної» до Конституційного Суду України, оскільки, як зауважив тодішній голова облради Михайло Рівіс, «є думка, що цим законом звужуються права нацменшин, а Конституцією це прямо заборонено. Якщо Конституційний суд вирішить, що це правильно, ми не будемо мати ніяких зауважень». Матеріал викликав жваве коментування в мережі, а оскільки, за нашими спостереженнями, редакція сайту модерує коментарі, то з тих, які залишилися під матеріалом, можна висновкувати й про позицію самої редакції щодо події, яка стала інформаційним приводом. Наводимо для прикладу один із наймісткіших за обсягом і змістом: «рівіс сформулював суть звернення точно так як це сформулювали мадяри ці люди навіть не намагаються якось перефразувати угорську позицію а беруть і слово в слово повторюють те що їм прислали з будапешта закарпатська обласна рада це вже не державний орган україни це своєрідний філіал угорського мзс цікава деталь закон приймали з ініціативи парламентської більшості і колишнього президента порошенка але в обласній раді дотепер діє коаліція бпп угорців і регіоналів чому такі принципи угорці не виходять з коаліції один з членів якої так утискає їхні мовні права (стиль, орфографію і пунктуацію оригіналу збережено. – Авт.)» (Закарпатська облрада 2019).

«Mukachevo.net» опублікувало також інформацію про реакцію на ухвалення українського закону Угорщини, яка збільшила фінансову підтримку закарпатським угорцям у вигляді соціального пакету майже вдвічі (йдеться про суму допомоги, що перевищує 2,5 мільярди форинтів). Наведено фрагмент із заяви Державного секретаря з питань національної політики Угорщини Арпада Яноша Потапі, який вважає підписання закону Президентом України «підривом прав національних меншин» [Угорщина 2019].

Цей же ресурс робить акцент на тому, як народні депутати від Закарпаття проголосували за Закон: «за» – Роберт Горват, Валерій Лунченко, Іван Крулько, «утримались» – Іван Балоба, Віктор Балоба, «не голосував» – Михайло Ланьо, «відсутні» – Василь Петьовка, Василь Брензович та Павло Балоба, – таким чином, підтримали документ троє з дев'яти [Як народні 2019].

«Закарпаття онлайн» ще до парламентських виборів турбувалося, що в Офісі вже чинного Президента Володимира Зеленського можуть запропонувати референдум про статус регіональної для російської мови на території Донецької та Луганської області. Тож на сайті активно висвітлювали позицію Петра Порошенка та партії «Європейська солідар-

ність», в якій розробили Євроатлантичну хартію – документ, що має прискорити вступ України до НАТО: «Події розгортаються так, що повзучий проросійський реванш стає дедалі очевиднішим. Але торгівля мовою не принесе Україні жодних дивідендів. І не зупинить Росію. Бо Росія прийшла не по Луганськ, не по Донецьк, і навіть не по Крим». За словами п'ятого Президента України, головна мета реваншу – зупинити рух України до членства в Євросоюзі та НАТО і повернути у сферу впливу Росії всю Україну, від Донбасу до Галичини [Керівник 2019]. Щоправда, відгуки під матеріалом засвідчують цілковиту зневагу більшості коментаторів до самої статті Петра Порошенка як політика та до його заяв.

Важливу інформацію до розуміння редакційної політики ще одного крайового медіаресурсу – «Перший кабельний» – знаходимо в публікації «Закарпаття онлайн» 2017 року: «...на Закарпатті створення і розвивається інформаційний проект, що є, фактично, власністю Віктора Медведчука – провідника політики В.Путіна в Україні. На яку перспективу розраховано цей інформаційний продукт, до яких масштабів його буде розширено і в який конкретно момент буде активно задіяно з антиукраїнською метою – це вже не сфера журналістських пошуків, а компетенція спецслужб. Нині ж можна лише констатувати, що навіть на початковій стадії свого існування цей засіб масової інформації уже готовий доносити кремлівську пропаганду у вуха жителів двох найбільших міст Закарпаття – Ужгорода і Мукачева, а також Виноградова. І з огляду на реалії розв'язаної Росією «гібридної» війни це не може не турбувати» [На Закарпатті 2017]. Такий широкий коментар використовуємо з огляду на те, що публікації мовнополітичного характеру на «Першому кабельному» лише підтверджують наведені припущення.

Так, ще в січні 2017 року тут розміщений репост з <http://vybor.ua> – роз'яснення Віктора Медведчука щодо можливих наслідків нового закону про мову: «...цей проект (ідеться про зареєстрований тоді законопроект № 5670 «Про державну мову». – Авт.), який у народі вже охрестили «лінгвістичним геноцидом», суперечить українському і міжнародному законодавству. Окремі норми цього, з дозволу сказати, продукту законотворчої діяльності псевдопатріотів суперечать Конституції України, зокрема частини п'ятої статті 53 та частини третьої статті 10 Конституції України, якою гарантується «вільний розвиток, використання і захист російської, інших мов національних меншин України», а також не узгоджуються з міжнародними договорами, які є частиною національного законодавства України. Цілком очевидно, що прийняття даного закону не сприятиме єднанню нації і збереженню територіальної цілісності, а лише посилить розкол у суспільстві за національними і мовними ознаками. Такі дії законодавців інакше як «одержавленим сепаратизмом» не назвеш» [Закон про мову 2017].

У вересні того ж 2017 року після ухвалення Закону «Про освіту» тут репостять з «KhustNews.in.ua» публікацію під назвою «Закон про освіту:

куди заведуть мовні пристрасті на Закарпатті», у якій найбільше хвилювань через реакцію Угорщини на цю подію, а найбільш цитованою є «ректорка угорського інституту на Закарпатті» Ільдико Орос, яка назвала Закон про освіту «поверненням сталінських часів» [Закон про освіту 2017]. І хоч для створення картини нібито дотримання елементарних журналістських стандартів тут використано й думку голови закарпатської обласної філії «Руху захисту української мови» Ірини Гармасій, акцент, однак, зроблений на тому, що «угорські освітяни» (sic! не «угорськомовні», а «угорські» в Україні. – Авт.) обурені новим документом та «обговорюють можливі страйки у селах».

Не змінилася риторика згадуваного ресурсу й дотепер: на початку 2018 року тут републіковано матеріал з «РИА Новости Украина» під назвою «Венеціанська комісія визнала російську мову пригнобленою в Україні» [Венеціанська 2018]. Український оглядач Володимир Матвеев, покликаючись на різні закордонні медіа, у тому числі й французьке видання, в останньому абзаці тонко підводить до тої ж думки про «масові протести» й «громадянську війну»: «Після закону про мову хвиля протестів прокотилася в декількох великих містах на сході країни. Ці демонстрації стали передумовою української громадянської війни, яка стала наріжним каменем політики дерусифікації України». Відділення Донбасу дозволяє Києву «нейтралізувати» більшість «проросійського» електорату країни, тому цілком ймовірно, що нинішнє блокування Мінських угод продовжиться до президентських виборів в Україні 31 березня 2019 року» [там само].

Передбачувано у цьому контексті звучить заголовок матеріалу вже квітня 2019 року «10 років за заклик до двомовності: що говориться в законі про мову, який прийняла Рада?» [10 років 2019], що за змістом є нібито абсолютно нейтральним, що правда, висвітлює перебіг подій з покликанням на сайт «Страна.ua», теж сумнівної репутації. І хоч кількість переглядів цих матеріалів порівняно невисока, погоджуємося з думкою, висловленою вище, про те, що в умовах гібридної війни з Росією це не може не турбувати в країні, яка просто зобов'язана дбати про свій простір, інформаційний зокрема.

Парадоксально в країні з одною державною мовою звучить заголовок матеріалу ще одного сайту «RMG.ua»: «Закарпатські угорці скаржаться, що бюлетені написані українською мовою» [Закарпатські угорці 2019].

Покликаючись на відеоматеріал з Берегівщини телеканалу «Сіріус», на сайті пишуть: «Зміст бюлетенів жителі села Бене ледь розуміють, але на дільниці приходять активно. <...> Закарпатські угорці кажуть: зручними для них були б двомовні бюлетені». Такі факти лише підтверджують, що громадяни України не знають державної мови, отже, не дотримуються законів країни, в якій проживають, а засоби масової інформації свідомо чи несвідомо вдаються до антидержавної пропаганди: матеріал під заголовком «Підписання закону про мову обурило угорців Закарпаття» вміщує офіційне

звернення Товариства угорської культури Закарпаття (голова – В. Брензович) до тодішнього президента Петра Порошенка з проханням не підписувати мовний закон, мовляв, він є «дискримінаційним, що в основі порушує людські права громадян України, радикально обмежує права національних меншин України на вільне користування рідними мовами, продовжує збільшувати напруженість як у внутрішній, так і зовнішній політиці держави. Закон також суперечить прагненням України щодо європейської та євроатлантичної інтеграції» [Підписання 2019].

Ще у вересні видання активно пропагувало позицію партії Сергія Тарути «Основа» про те, що компромісом у мовному питанні може бути такий: «Одна державна мова і дві офіційні (англійська та російська), закріплення статусу мов нацменшин», абсолютно не переймаючись бодай термінологічним сплутуванням, яке, припускаємо, може бути й свідомим, використаним з маніпулятивною метою: найпоширеніше значення терміна «офіційна мова» – це основна мова країни, у такому розумінні він є повністю синонімічним термінові «державна мова» [Янковська 2014]. Тож зміст публікації «Що робити з мовами в Україні» кожен може тлумачити, як хоче, бо ж «Сергій Тарута, попри те, що є вихідцем з російськомовного сходу України, завжди переконував, що єдиною державною мовою повинна бути українська мова, а все решта – спекуляції». І хоч «державна політика в мовному питанні повинна бути м'якою, бо мова не терпить насильства», «в Україні має бути одна державна мова. А розмови про другу державну – це все дурниці!» – був категоричним Сергій Тарута [Що робити 2018]. Це не заважає у липневому матеріалі за 2019 рік під назвою «МЗС України викликало посла Угорщини через різкі заяви, які стосуються Закарпаття» на сайті висловити здивування з непослідовності закордонних сусідів: попри всі зусилля української сторони позбавити неприємної тіні дружні загалом відносини країн, угорська сторона й далі розвиває дивну, м'яко кажучи, публічну риторіку, адже, за словами виконувача обов'язків міністра закордонних справ України Єгора Божка, українська сторона виконала рекомендації Венеціанської комісії та пішла назустріч угорській стороні щодо імплементації закону України «Про освіту», а в Законі «Про забезпечення функціонування української мови як державної» враховане прохання угорської сторони щодо продовження перехідного періоду до 2023 року» [МЗС України 2019].

Сподівання на те, що до Закону про мову внесуть зміни, плекають і на сайті «Голос Карпат», де ключовою цитатою публікації стає пряма мова безіменного представника партії «Слуга народу»: «Українська – єдина державна мова, з цим ніхто не сперечається. Але в цій сфері повинна працювати система прямиків, а не кнутів. Штрафувати за те, що людина говорить російською, — це маячня. Думаю, найближчим часом до закону буде внесено зміни» [У Зеленського 2019].

У редакції онлайн-видання «Karpatnews», схоже, переймаються тільки тим, що у ЄС очікують

оприлюднення фінальної версії українського закону про мову. Про це, зокрема, свідчить коротенька замітка з покликанням на «Європейську правду» [У ЄС очікують 2019].

Висновки. Таким чином, найвідвідуваніші новинні ресурси області демонструють проукраїнський вектор у висвітленні мовної проблематики, переважно перепубліковуючи короткі замітки про найголовніші навколотовні події. Утім деякі з сайтів містять публікації відчутно проросійського чи проугорського спрямування в аналі-

зованому аспекті, і хоч кількість читачів на цих сайтах порівняно невисока, за умов гібридної війни з Росією в країні, яка зобов'язана дбати про свій простір, інформаційний зокрема, такі факти не можуть не турбувати.

Разом з тим радує, що аудиторія вебресурсів, які стоять на твердих державницьких позиціях у мовному питанні, набагато численніша, що дає підстави сподіватися на зміцнення націєцентричної свідомості більшої частини українського соціуму на Закарпатті.

ЛІТЕРАТУРА

1. 10 років за заклик до двомовності: що говориться в законі про мову, який прийняла Рада? *Перший.com.ua*. URL: <https://pershij.com.ua/10-rokiv-za-zaklyky-do-dvovovnosti-shcho-hovorytsia-v-zakoni-pro-movu-iakyi-pryyniala-rada> (дата звернення: 17.09.2019).
2. Бомбезно: проект для вчителів української мови та літератури. Освіторія. URL: <https://osvitoria.media/event/bombezno-proekt-dlya-vchyteliv-ukrayinskoji-movy-ta-literatury> (дата звернення: 30.03.2019).
3. Венеціанська комісія визнала російську мову пригнобленою в Україні. *Перший.com.ua*. URL: <https://pershij.com.ua/venetsianska-komisiia-vyznala-rosiisku-movu-pryhoblenoiu-v-ukraini> (дата звернення: 17.09.2019).
4. Гарздій М. Галина Шумицька: «Підігрівання мовного питання можна інтерпретувати як політичну гру, яка, однак, будь-якої миті може вийти з-під контролю того, хто вважає, що все контролює». Медіацентр УжНУ. URL: <https://mediacenter.uzhnu.edu.ua/news/cherез-dialog-do-vzayemorozuminnya-v-multylingvalnomu-prostorii-dekanesa-filfaku-uzhnu-prezentovala-monografiyu/2019-06-18-34174> (дата звернення: 14.09.2019).
5. Геращенко анонсувала акцію на підтримку української мови у 20 містах. *Українське національне інформаційне агентство «Укрінформ»*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2741044-gerasenko-anonsuvava-akciu-na-pidtrimku-ukrayinskoji-movi-u-20-mistah.html> (дата звернення: 19.07.2019).
6. Закарпатська облрада просить Зеленського скерувати закон про мову до КСУ. *Закарпаття онлайн Beta*. URL: <https://zakarpattya.net.ua/News/192503-Zakarpatska-oblrada-prosyet-Zelenskoho-skeruvaty-zakon-pro-movu-do-KSU-> (дата звернення: 12.09.2019).
7. Закарпатські онлайн-ЗМІ не називають своїх власників, а деякі – і редакторів. *Інститут масової інформації*. URL: <https://imi.org.ua/blogs/zakarpatski-onlajn-zmi-ne-nazyvayut-svojih-vlasnykiv-a-deyaki-i-redaktoriv> (дата звернення: 18.09.2019).
8. Закарпатські угорці скаржаться, що бюлетені написані українською мовою. *PMG.ua*. URL: <https://pmg.ua/life/78838-zakarpatski-ugorci-skarzhatsya-shho-byuletени-napysani-ukrayinskoju-movoyu> (дата звернення: 17.09.2019).
9. Закон про мову це – «лінгвістичний геноцид». *Перший.com.ua*. URL: <https://pershij.com.ua/zakon-pro-movu-lingvistichniy-genocid> (дата звернення: 17.09.2019).
10. Закон про освіту: куди заведуть мовні пристрасті на Закарпатті. *Перший.com.ua*. URL: <https://pershij.com.ua/zakon-pro-osvitu-kudi-zavedut-movni-p> (дата звернення: 17.09.2019).
11. Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної». *Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19> (дата звернення: 5.05.2019).
12. Квазі-МОВНИЙ закон вступає в силу – Ірина Фаріон | НТА. *YouTube-канал Ірини Фаріон*. URL: https://www.youtube.com/watch?v=z_9K-QMyiUg (дата звернення: 18.07.2019).
13. Керівник Офісу Зеленського протягує для Донбасу регіональну російську мову. *Закарпаття онлайн Beta*. URL: <https://zakarpattya.net.ua/News/193649-Kerivnyk-Ofisu-Zelenskoho-protiahue-dlia--Donbasu-rehionalnu-rosiisku-movu> (дата звернення: 27.07.2019).
14. Коли рідна мова не українська: як на Закарпатті навчаються угорською, словацькою та румунською мовами. *Uzhgorod.net.ua*. URL: <http://uzhgorod.net.ua/news/140587> (дата звернення: 15.09.2019).
15. Мартинів М. Освіта для нацменшин Закарпаття змінюється: «синьо-жовтого» – тобто українського – має бути більше. *Uzhgorod.net.ua*. URL: <http://uzhgorod.net.ua/news/115499> (дата звернення: 12.09.2019).
16. МЗС України викликала посла Угорщини через різкі заяви, які стосуються Закарпаття. *PMG.ua*. URL: <https://pmg.ua/politics/81251-mzs-ukrainy-vyklykalo-posla-ugorshhyny-через-rizki-zayavy-yakistosuyutsya-zakarpattya> (дата звернення: 15.09.2019).
17. Мовна ситуація Закарпаття: дослідження застосування у всіх сферах життя. *Uzhgorod.net.ua*. URL: <http://uzhgorod.net.ua/news/102303> (дата звернення: 12.09.2019).
18. Мовний закон: Єльченко радить Росії розгледіти “колоду у власному оці” *Українське національне інформаційне агентство «Укрінформ»*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/2741589-movnij-zakon-elcenko-radit-rosii-rozgle-diti-kolodu-u-vlasnomu-oci.html> (дата звернення: 19.07.2019)

19. Мовні справи. *Медіацентр УжНУ*. URL: <https://mediacenter.uzhnu.edu.ua/spravu-movni> (дата звернення: 18.09.2019).
20. На Закарпатті відкрито працюють телеканал і сайт кума Путіна Медведчука. *Закарпаття онлайн Beta*. URL: <https://zakarpattia.net.ua/News/167311-Na-Zakarpatti-vidkryto-pratsiuiut-telekanal-i-sait-kuma-Putina-Medvedchuka> (дата звернення: 17.09.2019).
21. На філфаку УжНУ – українська + англійська, угорська, румунська. *Медіацентр УжНУ*. URL: <https://mediacenter.uzhnu.edu.ua/news/na-filfaku-uzhnu-ukrayinska-anglijska-ugorska-rumunska/2018-08-23-24958> (дата звернення: 12.09.2019).
22. Освітній портал Закарпаття URL: <https://osvita.uz.ua> (дата звернення: 15.09.2019).
23. Підписання закону про мову обурило угорців Закарпаття. *PMG.ua*. URL: <https://pmg.ua/life/79979-ridrusannya-zakonu-pro-movu-oburylo-ugorciv-zakarpattia> (дата звернення: 17.09.2019).
24. Після прийняття мовного закону на Україну чекає благодать – Гриценко. Фейсбук-сторінка телепередачі «Право на владу». URL: <https://www.facebook.com/pravonavladu/videos/433040954126343> (дата звернення: 25.04.2019)
25. Пристайко: Якою мовою говорити – це внутрішнє питання України, а не Росії в ООН. *Українське національне інформаційне агентство «Укрінформ»*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/2741225-pristajko-akou-movou-govoriti-ce-vnutrisne-pitanna-ukraini-a-ne-rosii-v-onn.html> (дата звернення: 19.07.2019)
26. Про затвердження дорожньої карти імплементації статті 7 Закону України «Про освіту» в закладах загальної середньої освіти на 2019-2023 роки. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-dorozhnoyi-karti-implementaciyi-statti-7-zakonu-ukrayini-pro-osvitu-v-zakladah-zagalnoyi-serednoyi-osviti-na-2019-2023-roki> (дата звернення: 29.03.2019).
27. Проект Закону «Про повну загальну середню освіту». *Урядовий портал*. URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-presentation-2019/03.2019/MON-NEW-ZAKON-12-03-2019-2-%D1%84%D1%96%D0%BD_cory.pdf (дата звернення: 30.03.2019).
28. Рада розблокувала закон про мову, його підписав Парубій. *Українська правда*. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2019/05/14/7214972> (дата звернення: 17.05.2019)
29. Радбез ООН: українська мова загрожує не миру, а «руському міру». *Українське національне інформаційне агентство «Укрінформ»*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/2741919-radbez-onn-ukrainska-mova-zagrozuje-ne-miru-a-ruskomu-miru.html> (дата звернення: 19.07.2019)
30. Становище української мови в Україні у 2016 році: аналітичний огляд. *Рух добровольців «Простір свободи»*. URL: <https://docs.google.com/document/d/1ScYcGPhLeu5Y7P8CglwOX1sk7ITqf3D9VhQBZgNRpac/edit> (дата звернення: 12.09.2019).
31. Стрічка новин закарпатського сайту: не завжди є джерело, не завжди воно достовірне. *Інститут масової інформації*. URL: <https://imi.org.ua/blogs/strichka-novyn-zakarpatskoho-sajtu-ne-zavzhdy-je-dzherelo-ne-zavzhdy-vono-dostovirne> (дата звернення: 18.09.2019).
32. У ЄС очікують оприлюднення фінальної версії українського закону про мову. *KarpatNews.in.ua*. URL: <https://karpatnews.in.ua/news/160935-u-yes-ochikuiut-opryliudnennia-finalnoi-versii-ukrainskoho-zakonu-pro-movu.htm> (дата звернення: 15.09.2019).
33. У Зеленського хочуть внести зміни до Закону про мову. *Голос Карпат*. URL: https://goloskarpat.info/society/5d39fcac0aee5/?utm_content= (дата звернення: 15.09.2019).
34. Угорське фінансування: ЗМІ опублікували суми, якими оперує Василь Брензович. *Закарпатський інформаційно-діловий портал «Mukachevo.net»*. URL: <http://www.mukachevo.net/ua/news/view/605364> (дата звернення: 28.07.2019)
35. Угорщина відреагувала на закон про мову в Україні вдвічі збільшивши допомогу закарпатським угорцям. *Закарпатський інформаційно-діловий портал «Mukachevo.net»*. URL: <http://www.mukachevo.net/ua/news/view/503871> (дата звернення: 17.06.2019).
36. Ужгород підтримав акцію «Мова об'єднує», що відбулася в сотні міст України. *Медіацентр УжНУ*. URL: <https://mediacenter.uzhnu.edu.ua/news/uzhgorod-pidtrymav-aktsiyu-mova-ob-yednuye-shho-vidbulasya-v-sotni-mist-ukrayiny/2019-07-17-35361> (дата звернення: 18.07.2019).
37. Шумицька Г. В. Через діалог до взаєморозуміння в мультилінгвальному просторі: регіональна рецепція мовних новацій в освітній сфері. Монографія. Ужгород: Гражда, 2019. 104 с.
38. Шумицька Г. В., Путрашик В. І. Новинні сайти як індикатор мовної ситуації в Україні (на прикладі веб-ресурсів Закарпаття). *Стиль і текст. Науковий збірник*. 2017. Випуск 1 (17). С. 163–180.
39. Шумицька Г., Путрашик В. Мовне питання в Україні після висновків Венеційської комісії: закарпатський онлайн медіакурс. Таврійські філологічні наукові читання: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 26–27 січня 2018 р. Київ: Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського, 2018. С. 188–193.
40. Шумицька Г., Путрашик В. Реакція медіа на статтю 7 Закону «Про освіту» як віддзеркалення сучасної мовної ситуації в Україні (на матеріалах новинних веб-ресурсів Закарпаття). *Науковий потенціал та перспективи розвитку філологічних наук: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 8–9 грудня 2017 р.* Київ: Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського, 2017а. С. 174–178.

41. Що робити з мовами в Україні. *PMG.ua*. URL: <https://pmg.ua/politics/74004-shho-robyty-z-movamy-v-ukraini> (дата звернення: 17.09.2019).
42. Як народні депутати від Закарпаття проголосували за закон про мову. *Закарпатський інформаційно-діловий портал «Mukachevo.net»*. URL: <http://www.mukachevo.net/ua/news/view/493401> (дата звернення: 17.06.2019).
43. Янковська Г. В. Державна та/або офіційна мови: ототожнення чи розмежування? Науковий вісник Ужгородського національного університету: Серія: Право. Ужгород: Гельветика, 2014. Вип. 29. Т. 1. С. 123–126.

REFERENCES

1. 10 rokiv za zaklyky do dvomovnosti: shcho hovorytsia v zakoni pro movu, yakyi pryiniala Rada? [10 years about calls for bilingualism: what is said in the Law on Language adopted by the Council?] *Pershij.com.ua*. URL: <https://pershij.com.ua/10-rokiv-za-zaklyky-do-dvomovnosti-shcho-hovorytsia-v-zakoni-pro-movu-iakyi-pryiniala-rada> (data zvernennia: 17.09.2019) [in Ukrainian].
2. Bombezno: proekt dlia vchyteliv ukrainskoi movy ta literatury [Bombing: A project for teachers of Ukrainian language and literature]. *Osvitoria*. URL: <https://osvitoria.media/event/bombezno-proekt-dlya-vchyteliv-ukrayinskoyi-movy-ta-literatury> (data zvernennia: 30.03.2019) [in Ukrainian].
3. Venetsianska komisiia vyznala rosiisku movu pryhoblenoiu v Ukraini [The Venice Commission recognized the Russian language as oppressed in Ukraine]. *Pershij.com.ua*. URL: <https://pershij.com.ua/venetsianska-komisiia-vyznala-rosiisku-movu-pryhoblenoiu-v-ukraini> (data zvernennia: 17.09.2019) [in Ukrainian].
4. Harazdii M. Halyna Shumytska: «Pidihrivannia movnoho pytannia mozhna interpretuvaty yak politychnu hru, yaka, odnak, bud-yakoi myti mozhe vyity z-pid kontroliu toho, khto vvazhaie, shcho vse kontroliuie» [The warming of the language issue can be interpreted as a political game, which, however, can, at any moment, get out of the control of the one who believes that everything controls]. *Mediatsentr UzhNU*. URL: <https://mediacenter.uzhnu.edu.ua/news/cherez-dialog-do-vzayemorozuminnia-v-mulylingvalnomu-prostori-dekanesa-filfaku-uzhnu-prezentovala-monografiyu/2019-06-18-34174> (data zvernennia: 14.09.2019) [in Ukrainian].
5. Herashchenko anonsuvala aktsiiu na pidtrymku ukrainskoi movy u 20 mistakh [Herashchenko announced an action to support the Ukrainian language in 20 cities]. *Ukrainske natsionalne informatsiine ahentstvo «Ukrinform»*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2741044-gerasenko-anonsuvala-akciu-na-pidtrimku-ukrainskoi-movi-u-20-mistah.html> (data zvernennia: 19.07.2019) [in Ukrainian].
6. Zakarpatska obrada prosyt Zelenskoho skeruvaty zakon pro movu do KSU [The Transcarpathian Regional Council asks Zelenskyi to refer the Language Law to the CCU]. *Zakarpattia onlain Beta*. URL: <https://zakarpattia.net.ua/News/192503-Zakarpatska-obrada-prosyet-Zelenskoho-skeruvaty-zakon-pro-movu-do-KSU> (data zvernennia: 12.09.2019) [in Ukrainian].
7. Zakarpatski onlain-ZMI ne nazyvaiut svoikh vlasnykiv, a deiaki – i redaktoriv [Transcarpathian online media do not name their owners, and some – and editors]. *Instytut masovoi informatsii*. URL: <https://imi.org.ua/blogs/zakarpatski-onlajn-zmi-ne-nazyvayut-svoijih-vlasnykiv-a-deyaki-i-redaktoriv> (data zvernennia: 18.09.2019) [in Ukrainian].
8. Zakarpatski uhortsii skarzhatsia, shcho biuleteni napysani ukrainskoiu movoiu [Transcarpathian Hungarians complain that the ballots are written in Ukrainian]. *PMG.ua*. URL: <https://pmg.ua/life/78838-zakarpatski-ugorci-skarzhatsia-shho-byuleteni-napysani-ukrainskoyu-movoyu> (data zvernennia: 17.09.2019) [in Ukrainian].
9. Zakon pro movu tse – «linhvistychnyi henotsyd» [The Language Law is a «linguistic genocide»]. *Pershij.com.ua*. URL: <https://pershij.com.ua/zakon-pro-movu-lingvistichny-genocid> (data zvernennia: 17.09.2019) [in Ukrainian].
10. Zakon pro osvitu: kudy zavedut movni prystrasti na Zakarpatti [Law on Education: Where language passions will lead in Transcarpathia]. *Pershij.com.ua*. URL: <https://pershij.com.ua/zakon-pro-osvitu-kudy-zavedut-movni-p> (data zvernennia: 17.09.2019) [in Ukrainian].
11. Zakon Ukrainy «Pro zabezpechennia funktsionuvannia ukrainskoi movy yak derzhavnoi» [The Law of Ukraine «On Ensuring the Functioning of the Ukrainian Language as State One»]. *Zakonodavstvo Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19> (data zvernennia: 5.05.2019) [in Ukrainian].
12. Kvazi-MOVNYI zakon vstupaie v sylu – Iryna Farion | NTA. [The Quasi-Linguistic Law enters into force – Iryna Farion] *YouTube-kanal Iryny Farion*. URL: https://www.youtube.com/watch?v=z_9K-QMyiUg (data zvernennia: 18.07.2019) [in Ukrainian].
13. Kerivnyk Ofisu Zelenskoho protiahuie dlia Donbasu rehionalnu rosiisku movu [The head of the Zelenskyi Office extends the regional Russian language to Donbas]. *Zakarpattia onlain Beta*. URL: <https://zakarpattia.net.ua/News/193649-Kerivnyk-Ofisu-Zelenskoho-protiahuie-dlia--Donbasu-rehionalnu-rosiisku-movu> (data zvernennia: 27.07.2019) [in Ukrainian].
14. Koly ridna mova ne ukrainska: yak na Zakarpatti navchaiutsia uhorskoiiu, slovatskoiiu ta rumunskoiu movamy [When the mother tongue is not Ukrainian: as in the Transcarpathian languages are taught in Hungarian, Slovak and Romanian]. *Uzhgorod.net.ua*. URL: <http://uzhgorod.net.ua/news/140587> (data zvernennia: 15.09.2019) [in Ukrainian].
15. Martyniv M. Osvita dlia natsmenshyn Zakarpattia zminiuietsia: «syno-zhovtoho» – tobto ukrainskoho

– maie buty bilshe [Education for national minorities in Transcarpathia is changing: there should be more blue-yellow – that is, Ukrainian]. *Uzhgorod.net.ua*. URL: <http://uzhgorod.net.ua/news/115499> (data zvernennia: 12.09.2019) [in Ukrainian].

16. MZS Ukrainy vyklykalo posla Uhorshchyny cherez rizki zaiavy, yaki stosuiutsia Zakarpattia [The Ukrainian Foreign Ministry summoned the Hungarian ambassador because of harsh statements concerning Transcarpathia]. *PMG.ua*. URL: <https://pmg.ua/politics/81251-mzs-ukrainy-vyklykalo-posla-ugorshhyny-cherez-rizki-zayavy-yaki-stosuyutsya-zakarpattya> (data zvernennia: 15.09.2019) [in Ukrainian].

17. Movna sytuatsiia Zakarpattia: doslidzhennia zastosuvannia u vsikh sferakh zhyttia [Transcarpathian linguistic situation: study of application in all spheres of life]. *Uzhgorod.net.ua*. URL: <http://uzhgorod.net.ua/news/102303> (data zvernennia: 12.09.2019) [in Ukrainian].

18. Movnyi zakon: Yelchenko radyt Rosii rozghledity “kolodu u vlasnomu otsi” [Language Law: Yelchenko advises Russia to consider a «deck in its own eye»]. *Ukrainske natsionalne informatsiine ahentstvo «Ukrinform»*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/2741589-movnij-zakon-elcenko-radit-rosii-rozghlediti-kolodu-u-vlasnomu-oci.html> (data zvernennia: 19.07.2019) [in Ukrainian].

19. Movni spravy [Language matters]. *Mediatsentr UzhNU*. URL: <https://mediacenter.uzhnu.edu.ua/spravy-movni> (data zvernennia: 18.09.2019) [in Ukrainian].

20. Na Zakarpatti vidkryto pratsiuiut telekanal i sait kuma Putina Medvedchuka [A television channel and a site of Putin Medvedchuk's godfather are open in Transcarpathia]. *Zakarpattia onlain Beta*. URL: <https://zakarpattya.net.ua/News/167311-Na-Zakarpatti-vidkryto-pratsiuiut-telekanal-i-sait-kuma-Putina-Medvedchuka> (data zvernennia: 17.09.2019) [in Ukrainian].

21. Na filfaku UzhNU – ukrainska + anhliiska, uhorska, rumunska [At the UzhNU Filfak – Ukrainian + English, Hungarian, Romanian]. *Mediatsentr UzhNU*. URL: <https://mediacenter.uzhnu.edu.ua/news/na-filfaku-uzhnu-ukrayinska-anglijska-ugorska-rumunska/2018-08-23-24958> (data zvernennia: 12.09.2019) [in Ukrainian].

22. Osvitnii portal Zakarpattia [Educational portal of Transcarpathia]. URL: <https://osvita.uz.ua> (data zvernennia: 15.09.2019) [in Ukrainian].

23. Pidpysannia zakonu pro movu oburylo uhortsiv Zakarpattia [The signing of the Law on Language angered the Hungarians of Transcarpathia]. *PMG.ua*. URL: <https://pmg.ua/life/79979-pidpysannya-zakonu-pro-movu-oburylo-ugorciv-zakarpattya> (data zvernennia: 17.09.2019) [in Ukrainian].

24. Pislia pryiniattia movnoho zakonu na Ukrainu chekaie blahodat – Hrytsenko [After the adoption of the law on Ukraine, the grace awaits – Hrytsenko]. *Feisbuk-storinka teleperedachi «Pravo na vladu»*. URL: <https://www.facebook.com/pravonavladu/videos/433040954126343> (data zvernennia: 25.04.2019) [in Ukrainian].

25. Prystaiko: Yakoiu movoiu hovoryty – tse vnutrishnie pytannia Ukrainy, a ne Rosii v OON [Prystayko: What language to speak is an internal issue for Ukraine, not for Russia at the UN]. *Ukrainske natsionalne informatsiine ahentstvo «Ukrinform»*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/2741225-pristajko-akou-movou-govoriti-ce-vnutrisne-pitanna-ukraini-a-ne-rosii-v-oon.html> (data zvernennia: 19.07.2019) [in Ukrainian].

26. Pro zatverdzhennia dorozhnoi karty implementatsii statii 7 Zakonu Ukrainy «Pro osvitu» v zakladakh zahalnoi serednoi osvity na 2019-2023 roky [On approval of the roadmap for the implementation of Article 7 of the Law of Ukraine «On Education» in general secondary education institutions for 2019–2023]. *Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy*. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-dorozhnoyi-karti-implementaciyi-statii-7-zakonu-ukrayini-pro-osvitu-v-zakladah-zagalnoyi-serednoyi-osviti-na-2019-2023-roki> (data zvernennia: 29.03.2019) [in Ukrainian].

27. Proekt Zakonu «Pro povnu zahalnu seredniu osvitu» [Draft Law «On Complete General Secondary Education»]. *Uriadovyi portal*. URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-presentation-2019/03.2019/MON-NEW-ZAKON-12-03-2019-2-%D1%84%D1%96%D0%BD_copy.pdf (data zvernennia: 30.03.2019) [in Ukrainian].

28. Rada rozblokuvala zakon pro movu, yoho pidpysav Parubii [The Council unlocked the Law on Language, signed by Parubiy]. *Ukrainska pravda*. URL: <https://www.ppravda.com.ua/news/2019/05/14/7214972> (data zvernennia: 17.05.2019) [in Ukrainian].

29. Radbez OON: ukrainska mova zahrozhuie ne myru, a «ruskomu miru» [UN Security Council: the Ukrainian language is not a threat to peace, but to «Russian peace»]. *Ukrainske natsionalne informatsiine ahentstvo «Ukrinform»*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/2741919-radbez-oon-ukrainska-mova-zagrozuene-miru-a-ruskomu-miru.html> (data zvernennia: 19.07.2019) [in Ukrainian].

30. Stanovysheche ukrainskoi movy v Ukraini u 2016 rotsi: analitychnyi ohliad [The position of the Ukrainian language in Ukraine in 2016: an analytical review]. *Rukh dobrovoltsiv «Prostir svobody»*. URL: <https://docs.google.com/document/d/1ScYcGPhLeu5Y7P8Cg1wOX1sk7ITqf3D9VhQBZgNRpac/edit> (data zvernennia: 12.09.2019) [in Ukrainian].

31. Strichka novyn zakarpatskoho сайту: ne zavzhdy ye dzherelo, ne zavzhdy vono dostovirne [Transcarpathian site news feed: not always a source, not always a reliable one]. *Instytut masovoi informatsii*. URL: <https://imi.org.ua/blogs/strichka-novyn-zakarpatskoho-sajtu-ne-zavzhdy-je-dzherelo-ne-zavzhdy-vono-dostovirne> (data zvernennia: 18.09.2019) [in Ukrainian].

32. U YeS ochikuiut opryliudnennia finalnoi versii ukrainskoho zakonu pro movu [The final version of the Ukrainian language law is expected to be published in the EU]. *KarpatNews.in.ua*. URL: <https://karpatnews>.

in.ua/news/160935-u-yes-ochikuiut-opryliudnennia-finalnoi-versii-ukrainskoho-zakonu-pro-movu.htm (data zvernennia: 15.09.2019) [in Ukrainian].

33. U Zelenskoho khochut vnesty zminy do Zakonu pro movu [Zelenskyi wants to amend the Law on Language]. *Holos Karpat*. URL: https://goloskarpat.info/society/5d39fcac0aee5/?utm_content= (data zvernennia: 15.09.2019) [in Ukrainian].

34. Uhorske finansuvannia: ZMI opublikuvaly sumy, yakymy operuie Vasyl Brenzovych [Hungarian Funding: The media published the amounts operated by Vasyl Brenzovych]. *Zakarpatskyi informatsiino-dilovyi portal «Mukachevo.net»*. URL: <http://www.mukachevo.net/ua/news/view/605364> (data zvernennia: 28.07.2019) [in Ukrainian].

35. Uhorschchyna vidreahuvala na zakon pro movu v Ukraini vdvichi zbilshyvshy dopomohu zakarpatskym uhortsiam [Hungary responded to the Language Law in Ukraine by doubling its assistance to the Transcarpathian Hungarians]. *Zakarpatskyi informatsiino-dilovyi portal «Mukachevo.net»*. URL: <http://www.mukachevo.net/ua/news/view/503871> (data zvernennia: 17.06.2019) [in Ukrainian].

36. Uzhhorod pidtrymav aktsiiu «Mova obiednuie», shcho vidbulasia v sotni mist Ukrainy [Uzhhorod supported the «Language unites» action, which took place in hundreds of cities of Ukraine]. *Mediatsentr UzhNU*. URL: <https://mediacenter.uzhnu.edu.ua/news/uzhgorod-pidtrymav-aktsiyu-mova-ob-yednuye-shho-vidbulasya-v-sotni-mist-ukrayiny/2019-07-17-35361> (data zvernennia: 18.07.2019) [in Ukrainian].

37. Shumytska H. V. (2019) Cherez dialoh do vzaiemorozuminnia v multylinhvalnomu prostori: rehionalna retseptsiiia movnykh novatsii v osvittii sferi [Through Dialogue for Understanding in Multilingual Space: A Regional Reception of Linguistic Innovations in Education]: Monohrafiia. Uzhhorod: Grazhda. 104 s. [in Ukrainian].

38. Shumytska H. V., Putrashyk V. I. (2017) Novynni saity yak indyktor movnoi sytuatsii v Ukraini (na prykladi veb-resursiv Zakarpattia) [News sites as an indicator of the linguistic situation in Ukraine (based on the example of Transcarpathian web resources)]. *Styl i tekst. Naukovyi zbirnyk*. Vypusk 1 (17). S. 163–180 [in Ukrainian].

39. Shumytska H., Putrashyk V. (2018) Movne pytannia v Ukraini pislia vysnovkiv Venetsiiskoi komisii: zakarpatskyi onlainovyi mediarakurs [The language issue in Ukraine is following the conclusions of the Venice Commission: Transcarpathian online media archives]. *Tavriiski filolohichni naukovi chytannia: Materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii, m. Kyiv, 26–27 sichnia 2018 r.* Kyiv: Tavriiskyi natsionalnyi universytet imeni V.I. Vernadskoho. S. 188–193 [in Ukrainian].

40. Shumytska H., Putrashyk V. (2017a) Reaktsiia media na statti 7 Zakonu «Pro osvitu» yak viddzerkalennia suchasnoi movnoi sytuatsii v Ukraini (na materialakh novynnykh veb-resursiv Zakarpattia) [Media response to Article 7 of the Law on Education as a reflection of the current linguistic situation in Ukraine (based on Transcarpathian news web resources)]. *Naukovyi potentsial ta perspektyvy rozvytku filolohichnykh nauk: Materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii, m. Kyiv, 8–9 hrudnia 2017 r.* Kyiv: Tavriiskyi natsionalnyi universytet imeni V.I. Vernadskoho. S. 174–178 [in Ukrainian].

41. Shcho robyty z movamy v Ukraini [What to do with languages in Ukraine]. *PMG.ua*. URL: <https://pmg.ua/politics/74004-shho-robyty-z-movamy-v-ukraini> (data zvernennia: 17.09.2019) [in Ukrainian].

42. Yak narodni deputaty vid Zakarpattia proholosuvaly za zakon pro movu [How deputies from Transcarpathia voted in favor of the Law on Language]. *Zakarpatskyi informatsiino-dilovyi portal «Mukachevo.net»*. URL: <http://www.mukachevo.net/ua/news/view/493401> (data zvernennia: 17.06.2019) [in Ukrainian].

43. Yankovska H. V. (2014) Derzhavna ta/abo ofitsiina movy: ototozhnennia chy rozmezhuвання? [State and / or official languages: identification or delineation?] *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu : Seriia: Pravo*. Uzhhorod: Helvetyka, Vyp. 29. T. 1. S. 123–126 [in Ukrainian].

LANGUAGE LEGISLATION OF UKRAINE IN THE PROJECTIONS OF ONLINE TRANSCARPATIA MEDIA SPACE

Abstract. The paper is devoted to the review of important linguistic and political events in Ukraine during the 2019 spring-summer period, including the adoption of the long-awaited «On Ensuring the Functioning of the Ukrainian language as a State Language» law. It also touches upon the reaction to these events inside and outside the country, particularly in Russia and Hungary.

The content of the most visited news sites of Transcarpathia, and namely: («Uzhgorod.net.ua», «Transcarpathia online», «Mukachevo.net», «First cable», «PMG.ua», «Voice of Carpathians», etc.) became the subject of the analysis at this period aiming at identifying the publications with the similar topics and exploring their content. Close attention to linguistic issues has been demonstrated by Media Center (UzhNU), being a constituent part of Uzhhorod National University web portal. It has a separate section «Language Issues» with the publications covering wide thematic and problematic spectrum.

The materials of this resource, as well as those suggested by the Ministry of Science and Education of Ukraine site, are being published by the Transcarpathian Educational Portal, greatly expanding the readership, even beyond the region. This web resource is the source filling the UKR.NET news. The most visited news resources of Transcarpathia region, and namely: «Transcarpathia online», «Mukachevo.net», «Uzhgorod.net.ua» also show the pro-Ukrainian vector while covering language issues, republishing brief notes on major cross-language events

from other information resources with internal hyperlinkcross-references to the similar topics.

And although other sites under consideration reveal a number of publications having a vivid pro-Russian or pro-Hungarian orientation, one might be comforted with the fact that the audience of web-resources, preserving firm state positions concerning the language issue, is much more numerous, and this inspires us with the hope concerning the strengthening of the national-centric consciousness of most of the Ukrainian society in Transcarpathia.

Keywords: language policy, language situation, language legislation, state language, online resources of Transcarpathia, media space, linguistic and political events.

Стаття надійшла до редакції 1 жовтня 2019 р.

© Шумицька Г., 2019 р.

© Путрашик В., 2019 р.

Галина Шумицька – кандидат філологічних наук, доцент кафедри журналістики Ужгородського національного університету, Ужгород, Україна; <https://orcid.org/0000-0001-7806-2963>

Halyna Shumytska – Candidate of Philology, Associate Professor of the Department of Journalism, Uzhhorod National University, Uzhhorod, Ukraine; <https://orcid.org/0000-0001-7806-2963>

Василь Путрашик – старший викладач кафедри журналістики Ужгородського національного університету, Ужгород, Україна; <https://orcid.org/0000-0001-8712-1304>

Vasyl Putrashyk – Senior Teacher of the Department of Journalism, Uzhhorod National University, Uzhhorod, Ukraine; <https://orcid.org/0000-0001-8712-1304>